

ב. מהרמב"ם (שגגות ט) מבואר שפסק אשם ודאי צריך ידיעה, וגם פסק בעלמא כרבי יוחנן שידיעות מחלקות, ובכל זאת פסק בשפחה חרופה שאינו חייב אלא אחת, הגם שנודע לו בינתים (ע' לחם משנה; בכור שור; חזון איש סב, טו).

ג. למאן דאמר אשם אין צריך ידיעה, אפילו אם לא נודע לו כלל אלא על אחת, ונתכפר בקרבן — כיפר ממילא על כל הביאות (כן כתב רעק"א כדבר פשוט).

ב. בעל חמש בעילות בשפחה חרופה והפריש קרבן — אינו מתכפר בקרבן שהפריש על המעשה שלאחר הפרשה.

א. ואפילו הפריש קרבן נוסף והקריבו, ועדיין לא הקריב הראשון, אינו מכפר על המעשה הראשון, כי הפרשה מחלקת לגמרי ואין הקרבן של המעשה שלאחר הפרשה מכפר על המעשה שלפני הפרשה. עפ"י חזו"א כריתות לו, ה. וכ"כ האור-שמה (שגגות ט, ו) בדעת רב המנונא, ע"ש.

ב. לדעת הר"י, לפי רב דימי, למאן דאמר אשם ודאי אין צריך ידיעה — מתכפר בקרבן אחד על הכל. והרשב"א (בתוס') חולק וסובר שהפרשה מחלקת לדברי הכל. וכן דעת הר"ה והרמב"ן, וכן משמע מרש"י.

ג. לא הפריש קרבן ביניהם, והפריש בסוף על אחד מהם — משמע בתוס' שמתכפר בקרבן זה על הכל, גם לרבי יוחנן. ואילו הרמב"ם (שגגות ט, ו) פסק שחייב על כל אחת ואחת. ופרש בלחם-משנה שזהו לפי מה שפסק שאשם ודאי צריך ידיעה.

ג. נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר בשבת — רבא אמר פטור, (שהרי לא נתכוין לאיסור. ונאמר אשר חטא בה. עפ"י כריתות יט). אביי אמר חייב, (שהרי נתכוין לחתיכה. ומאשר חטא בה יש למעט נתכוין להגביה את התלוש. סם).

וכן נחלקו בדבר רנב"י ומר בריה דרבינא (בפסחים לג. ע"ש ברש"י ותוס' שאנץ). והלכה כרבא, שפטור.

לדעת רבנו תם, מחלוקת אביי ורבא היא כשנתכוין לאותו דבר אלא שסבר שהוא תלוש ונמצא מחובר. אבל נתכוין לדבר אחר — ודאי פטור. ואפילו נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר, פטור משום מלאכת מחשבת. פרטים נוספים — ע' בכריתות יט.

חילוק חטאות באיסור עבודה-זרה — נתבאר בסנהדרין סב. ובכריתות ב.

עובד ע"ז מאהבה ומיראה, משתחוה לה ולבו לשמים, השתחווא לאנדרטה — נתבאר בסנהדרין סא.

דף עג

קא. מה הדין במקרים הבאים?

א. נתכוין לזרוק שתי אמות ברשות הרבים, וזרק ארבע; כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים.

ב. העושה כמה מלאכות מתוך ידיעה באיסור מלאכות אלא שנתכוין לעשותן פחות מכשיעור.

א. נתכוין לזרוק שתי אמות וזרק ארבע; כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים — רבא אמר פטור, שהרי לא נתכוין לזריקת איסור, ואביי אמר חייב, שהרי נתכוין לזריקה. [וכדרך שנחלקו בנתכוין לחתוך את התלוש ותלש את המחובר — האם התמעט משום 'מתעסק' (אשר חטא בה) אם לאו].

תלב

א. לפירוש רבנו תם, מדובר כשטעה בהערכתו וחשב שהם שתיים ונמצאו ארבע אמות (וע' ריטב"א; הר צבי. וכ"כ הרי"ד (ע' בפסקיו להלן ק). שאם נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע יותר ממה שנתכוין – פטור אף לאביי.

ב. הזורק מרשות הרבים לרשות היחיד ד' אמות, והוא סבר שהכל רשות הרבים — חייב אף לרבא, שהרי גם לפי דעתו נתכוין לאיסור [והעברה והוצאה אסורים משום אותו אב-מלאכה], וגם נתכוין לאותן ד' אמות שזרק (רעק"א [וצ"ע לפמש"כ הריטב"א צו. ד"ה כגון. וע"ע אבי עזרי (קמא) שבת יג, כא]. וכל שכן נתכוין לזרוק להיכן שזרק וסבר שהם ד' אמות ונמצאו שמונה — חייב לדברי הכל. וכ"כ בפסקי ריא"ו הלכה י). וע"ע להלן צו:

ב. מי שעשה מלאכות הרבה בשבת, נתכוין לעשות פחות מכשיעור ועלה בידו כשיעור — לאביי, חייב על כל מלאכה ומלאכה, [כדין זדון שבת ושגגת מלאכות], ולרבא — פטור מכלום [כדין נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע].

קב. א. אלו הם אבות מלאכות ארבעים חסר אחת?

ב. הזומר, הנוטע, המבריך והמרכיב — משום מה הם חייבים? מה הדין כשעשאו כולם בהעלם אחד?

ג. הזומר; הקוצר אספסת; המקנב ירק במחובר — כמה הוא חייב?

ד. החפור גומא או חוריץ חריץ — משום מה הוא חייב? הנוטל גבשושית אדמה או טומם גומא — משום מה הוא חייב?

ה. מה כלול באב-מלאכת קוצר?

ו. הזורק צרור על הדקל והשיר תמרים — האם וכמה הוא חייב?

ז. האם יש חיוב משום 'מעמר' בדברים שאינם גידולי קרקע?

ח. המנפץ פשתן / המנפט צמר גפן — משום מה הוא חייב?

א. אבות מלאכות:

1) הזורע, 2) החורש, [ובכלל זה חרישה שלאחר הזריעה], 3) הקוצר, 4) המעמר, 5) הדש, 6) הזורה (ברחת לרוח), 7) הבורר (את הפסולת, ביד), 8) הטוחן, 9) המרקד (בנפה), 10) הלש, 11) האופה. 12) הגוזז את הצמר, 13) המלבנו, 14) המנפצו, 15) הצובעו, 16) הטווה, 17) המיסך (= מותח חוטי השתי בגול), 18) העושה שני בתי גירין (רש"י ור"ח: מכניס שני חוטי שתי בתוך שני חורי הגיר), 19) האורג [שני חוטים], 20) הפוצע [שני חוטים] (רש"י: מנתק ומקליש חוטים צפופים ועבים), 21) הקושר, 22) המתיר.

המתיר — נסתפקו התוס' אם דוקא על מנת לקשור (וכן משמע ברא"ש). או אף שלא ע"מ לקשור. וכן סוברים כמה ראשונים (ע' תפארת שמואל; באור הלכה ש"ז).

23) התופר [שתי תפירות], 24) הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות].

25) הצד [צבי], 26) השוחטו, 27) המפשיטו, 28) המולחו, 29) המעבד את עורו, 30) הממחקו (= מגרר שערו.

רש"י, 31) המחתכו.

32) הכותב [שתי אותיות], 33) והמוחק על מנת לכתוב [שתי אותיות], 34) הבונה 35) והסותר, 36) המכבה

37) והמבעיר, 38) המכה בפטיש, 39) המוציא מרשות לרשות.

א. יש אומרים שגם הכותש הוא אב מלאכה לעצמו אלא שלא נמנה במשנה, שכן עני אוכל פתו בלא כתישה. (עפ"י מהר"ם ועוד). אך יש חולקים וסוברים שהכותש בכלל 'דש', ואם דש וכתש בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת (וע"ע שבט הלוי ח"א עט, א וח"ו צו, ג). וי"א שהוא בכלל

'בורר' (ערמב"ן כאן ולהלן צו:).

לרבי יהודה, גם **שובט ומדקדק** אבות מלאכה הם (עה:). ובירושלמי (פי"א ה"א. וערשב"א להלן צו: צו): מובא שלדעת ר' יהודה, **מעביר ד' אמות** ברשות הרבים אב מלאכה נוסף הוא. **ב.** יש אומרים שאין חיוב משום זורע אלא בשטמן הזרע באדמה, ולא כאשר הוא על הקרקע גלוי. ויש חולקים (ע' מגן אבות; אגלי טל; חז"א שביעית יח, ב; שבט הלוי ח"א ע וח"ז צד, ד). הזורע בשבת וקדם וסילק הזרע קודם שהשריש — נחלקו אחרונים אם חייב אם לאו (ע' בפירוט השיטות בהר צבי (כאן ולהלן קב). ומאור ישראל כאן). **ג.** הקורע שלא על מנת לתפור, וכן המוחק שלא על מנת לכתוב — אינו חייב, ואפילו לרבי יהודה המחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה (תוס'). והגרעק"א כתב להוכיח שקורע שלא ע"מ לתפור באופן שאינו מקלקל — חייב, אלא שהקשה מדברי התוס' והבית-יוסף שאין נראה כן מדבריהם (וע"ע שפת אמת; שו"ת אחיעזר ח"ב ה, ז; שו"ת נאות יעקב א; בית ישי יז).

ב. הזורע והנוטע — מלאכה אחת הן (רש"י: שניהם 'אב מלאכה' אלא שזה בורעים וזה בנטיעות). **הזומר** — תולדת זורע / נוטע.

הזומר באופן שמקלקל האילן, אינו כנוטע. עפ"י תוס'. לדעת מהרש"ל (בסנהדרין כו) אין כוונת התוס' אלא לענין שביעית, אבל בשבת חייב, כי בכל אופן יש כאן תוספת הצמחה ותיקון מה. ואולם המהרש"א (שם) חולק (וע"ע שבט הלוי ח"א עב).

מבריך / מרכיב — חייב משום נוטע / זורע.

רש"י כתב שנוטע, מרכיב ומבריך — כולן אבות הן, כזורע, ואילו זמירה — תולדה. וכן כתב הר"ן. ויש אומרים שכולן תולדות של 'זורע'. והרמב"ם (ו, ג) כתב שכולן אבות. וכן כתב הריטב"א. ויש אומרים שזורע ונוטע בלבד הם אבות, וכל השאר — תולדות. עשאו בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, שהרי כולן מעין מלאכה אחת הן. נחלקו הראשונים האם צריך להתרות בעושה תולדה משום האב שלו, אם לאו. ואם התרו בו משום אב אחר — אינו חייב.

ג. אמר רב כהנא: זומר וצריך לעצים — חייב שתים, משום קוצר ומשום נוטע. וכן אמר רב יוסף לענין קוטל אספסת. (והוא הדין לקוטל קנים. כן מבאר בראשונים עד:). וכן אמר אב"י, שהמקנב תרד במחובר, וצריך לו — חייב משום קוצר ומשום זורע / נוטע.

כתבו התוס': זומר ואין צריך לעצים — אינו חייב משום קוצר, ואפילו לרבי יהודה שאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. (יש אומרים שלא אמרו התוס' אלא בעצים ולא בפירות. (ע' מהרש"א סנהדרין כו; בית ישי יז). ויש מפרשים דבריהם (עפ"י ד הר"ן) לפי שבתולדות אף לרבי יהודה אין חיוב במלאכה שאינה צריכה לגופה).

והרי"ד (בפסקים כאן ובתוספות — קכא:) נקט שלפי רבי יהודה חייב אפילו אינו צריך לעצים, ובלבד שאינו מקלקל בזמירתו. וכן כתב הראב"ה (קצה).

ויש מחלקים בין זומר, שאינו חייב אלא בצריך לעצים אף לרבי יהודה, ובין קוטל אספסת וכדו', שחייב בכל אופן לרבי יהודה. וכן מדייקים מלשון הרמב"ם (ע' חיי אדם יא, ה ובנשמת אדם; מנחת חינוך מוסך השבת, הקוצר סק"ג. עע"ש. ובשו"ת שבט הלוי ח"א עו וח"ז צו, א) פקפק בחילוק זה).

ד. החופר גומא והחורץ חריץ — חייב משום חורש, שהרי הוא מרפה את הקרקע.
(רש"י מו:): כתב שהחופר — תולדת חורש. (וכן דעת הרמ"ך). והמגיד-משנה (שבת ז — בד' הרמב"ם) כתב שהוא אב. וי"א שאם עושה גומא לזריעה, אף לרש"י הוא 'אב'. עפ"י הר צבי. וע"ע שבת הלוי ח"ז צא).
החופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה — פטור. ואפילו לרבי יהודה המחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה, כאן פטור לפי שהוא מקלקל.

א. אבל אסור לעשות כן (עפ"י תוס' ביצה ת. וע"ע חו"א נא, טז).
ב. אין פטור לרבי יהודה אלא במקום שמקלקל, כגון בבית, אבל במקום שאינו מקלקל — חייב (מגיד משנה א, יז; רמ"ך — בכס"מ שם. וע"ע רבנו חננאל כאן; תוס' פסחים מז: שבת הלוי ח"א עג, ב).

ג. החופר גומא ואינו צריך לא לעפר ולא לגומא — המגן אברהם (שיר סק"ה) הביא מתרומת הדשן לחייב. ותמה על טעם הדבר. ויש מי שכתב שלא פטרו חופר בגומא בשדה אלא אם נטל העפר משם, שאינו דומה כלל לחורש שענינו להיטיב את העפר, אבל אם אינו צריך לעפר והשאירו שם — חייב עפ"י שבת הלוי ח"א עד).

היתה לו גבשושית (תל קטן) ונטלה, או היתה לו גומא וטממה בעפר — בבית, חייב משום 'בונה'.
בשדה — משום 'חורש'.

אבל בבית, שאין חורשים בו, אין חייבים על חפירת גומא משום 'חורש' (עפ"י פני יהושע).
וכן החורש בסלע שאינו ראוי לזריעה — אינו חייב משום חרישה (עפ"י פסחים מז:).

ה. הקוצר, הבוצר, הגודר, המוסק והאורה — כולן מלאכה אחת הן.

ו. אמר רב פפא: מי שזרק רגב (= גוש אדמה) על הדקל והשיר תמרים — חייב שתיים, אחת משום תולש ואחת משום מפרק. (רש"י: שמפרק התמרים מן המכבדות, והיא תולדת 'דש'. תוס': מפרק את קליפת התמר) רב אשי פוטר מכלום, שאין דרך תלישה בכך ואין דרך פריקה בכך.

ז. אמר רבא / רבה: המאסף מלח מתוך המלחת (= ברכות וחריצים שנועדו להפקת מלח על ידי אידוי מי ים), חייב משום מעמר. אביי אמר: אין עימור אלא בגידולי קרקע.

א. הרמב"ם ועוד פסקו כאביי, שאין עימור אלא בגידולי קרקע (וע' תרומת הדשן נו).
ב. כתבו כמה פוסקים שאין 'מעמר' אלא האוסף דבר ממקום גידולו. ויש חולקים. וכן משמע ברמב"ם, אלא שהצריך תנאי אחר, שיקשרם או יעשם לגוף אחד, כמו אלומת השבולים (וכ"כ מהר"ח אור זרוע ריד). וע"ע שו"ע הגר"ז שם, טו; שבת הלוי ח"א עה, ב).

ג. מדברי הרמב"ם נראה שאין עימור אלא באוכלין. ואין הדבר מוסכם (עפ"י מנחת חינוך מוסך השבת מלאכת מעמר. ובשו"ת שבת הלוי ח"א עה, א וח"ז צז) דחה ראייתו עפ"י נוסח הרמב"ם כת"י).

ח. ניפוץ פשתן (= הפרדתו מגבעוליו) וניפוט (= חביטה, להוצאת הפסולת) צמר גפן — הרי אלו תולדות של דישה. (ולא של 'מנפץ' צמר, לפי שהם גידולי קרקע. רש"י).

הערוך מפרש 'מנפץ' — נופץ עפרורית מן המאכל. 'מנפט' — מולל שיבולים.